37- KITÂBU'L-ICÂRE
1- Bâb; Icâre Hakkindadir
2- Karârît Üzerine Koyun Güdülmesi Babi
3- Zaruret Sirasinda Yâhud Islâm Ehli Bulunmadigi Zaman Müsriklerin Ücretle Irgatliga Tutulmasi Ve Peygamber (S) Hayber Yahûdîleri'yle Arazîde Çalisma Akdi Yapti Babi
4- Bâb: Bir Kimse Üç Gün Sonra Yâhud Bir Ay Sonra Yâhud Bir Sene Sonra Kendisine Bir Is Yapmasi Için Bir Insani Ücretle Tutsa, Bu Caiz Olur.
5- Gazvede Ücretli Babi
6- Bâb: Bir Ücretli Tutan, Hizmet Müddetini Beyân Edip De Yapacagi Isi Beyân Etmeyen Kimse(Nin Bu Hizmet Akdi Sahîh Olur Mu, Olmaz Mi)?
7- Bâb: Bir Kimse Yikilmak Isteyen Bir Duvari Dogrl Îtmak Üzere Bir Ücretli Tuttugunda Bu Caiz Olur
8- Gündüzün (Evvelinden) Yarisina Kadar Ücret Akdi Babi
9- Ikindi Namazina Kadar Ücret Akdi Yapmak Babi
10- Ücretlinin Ücretim Men' Edenin Günâhi Babi
11- Ikindide Gecece Kadar Ücret Akdi Yapmak Babi
12- Bir Ücretliyi Irgat Tutar Ve Is Akabinde Isçi Kendi Ücretini Terkeder Ve O Ücreti Muste'cîr Çalistirir Da Onu Artirirsa Yahud Bir Kimse Baskasinin Maunda (Izinsiz Olarak) Çalisma Yapar Da O Mali Artirirsa (Bu Artirilan Mallar Kime Âid Olur') Babi
13- Sirti Üzerinde Yük Tasimasi Için Kendini Baskasina Kiraya Veren, Sonra Da Ondan Kazandigini Sadaka Yapan Kimse Ve Hammâl Ücreti Babi
14- Simsarlik Ücreti Babi
15- Bâb: Müslüman Bir Kimse Harb Arazîsinde Kendini (Bir Is Yapmak Üzere) Müsrik Bir Kimseye Kiraya Verir Mi?
16- Arar Kabilelerinden Bir Taifeye Fâtihatitl-Kitâb Ile Duâ Edip Hastaliktan Sigindirma Karsiliginda Verilen Ücret(In Hükmü) Babi
17- Kölenin Ödeyecegi Vergi Ile Kadin Kölelerin Vergilerini Iyi Gözetleme Babi
18- Kan Alma Tedâvîsi Yapanin Ücreti Babi
19- Kölenin Efendilerine. Onun Vergisini Hafifletmelerini Söyleyen Kimse Bâri
20- Zina Edici Kadinin Ve Disi Kölelerin Kazanci Babi
21- Damizlik Erkek Hayvana Disiyi Dölletme Ücreti Babi
22- Bâb: Bir Kimse Bir Yeri Ücretle Tuttugu Zaman Îcâreye Veren Ve Icâre Tutandan Biri Öldügünde (Bu Akdîn Feshedilip Edilmeyecegi)?

Rahman ve Rahîm olan Allah'in ismiyle

37- KITÂBU'L-ICÂRE

(Icâre Kitabi)

1- Bâb; Icâre Hakkindadir [1]

Iyi kisinin ücretle adam tutmasi ve Yüce Allah'in su kavli:

"Çünkü ücretle tuttuklarinin en hayirlisi sübhesiz o kuvvetli emin kimsedir" (ei-Kasas: 26) [2].

Hazîneci de emindir. Ve ücretle is yapmak isteyeni kullanmak istemeyen imamlar [3]

1-.....Ebû Mûsâ el-Es'ârî (R) söyle demistir: Peygamber (S):
"Kendisine emredilen vazifeyi gönlü hos ve temiz olarak yerine getiren emin kasadar kimse, sadaka veren iki kisiden biridir" buyurdu [4].

2-.....Ebû Mûsâ (R) söyle demistir: Ben beraberimde Es'ârîler'den iki kisi oldugu hâlde, Peygamber'in yanina vardim. (Bu kisiler Peygamber'den is istediler.) Bunun akabinde ben (sikilarak):
— Bunlarin is ve me'mûrluk isteyeceklerini ben bilmiyordum, dedim.
— "is dileyen kimseyi biz isimiz üzerine kullanmayiz" buyurdu [5]

2- Karârît Üzerine [6] Koyun Güdülmesi Babi

3-.....Ebû Hureyre(R)'den: Peygamber (S):
— "Allah, koyun güdenden baska hiçbir peygamber göndermedi" buyurdu.
Bunun üzerine sahâbîleri:
— Sen de mi (koyun güttün)? diye sordular.
Peygamber:
— "Evet, ben de Mekke ahâlîsi için karârît üzerine koyun güderdim" buyurdu [7].

3- Zaruret Sirasinda Yâhud Islâm Ehli Bulunmadigi Zaman Müsriklerin Ücretle Irgatliga Tutulmasi Ve Peygamber (S) Hayber Yahûdîleri'yle Arazîde Çalisma Akdi Yapti Babi

4-.....Âise (R) söyle dedi: Ve Peygamber ile Ebû Bekr, Dîl ogullari'ndan sonra Abd ibn Adiyy ogullarindan yol kilavuzlugunda maharetli (Abdullah ibn Uraykit adinda) bir kimseyi ücretle tuttular. -ez-Zuhrî: "el-Hirrît", yol kilavuzlugunda maharetli demektir, dedi.- Bu adam el-Âsî ibn Vâil ailesi içinde yemîn ederek elini kana batirmisti [8]. O hâlen Kureys kâfirlerinin dîni üzere idi. Fakat Peygamber ile Ebû Bekr onun dogruluguna emniyet ve i'timâd ettiler de develerini ona teslim ettiler ve üç gece sonra develeriyle beraber Sevr magarasinda bulusmak üzere vaadlesip muahede yaptilar. Bu kilavuz kisi, Peygamber ile Ebû Bekr'in develeriyle üçüncü gecenin sabahinda Sevr'e, onlarin yanina geldi. Peygamber ve Ebû Bekr, beraberlerinde Âmir ibn Fuhayre ve kilavuz Abdullah ibn Uraykit oldugu hâlde yola koyulup gittiler. Delîl, Dîl kabilesine mensûbdur. Delîl [9]

onlari alip götürdü; gittikleri yol sahil yoludur .

4- Bâb: Bir Kimse Üç Gün Sonra Yâhud Bir Ay Sonra Yâhud Bir Sene Sonra Kendisine Bir Is Yapmasi Için Bir Insani Ücretle Tutsa, Bu Caiz Olur.

Ve o müddet geldigi zaman ücretle tutan ve tutulan, yapmis olduklari sartlari üzerinde olurlar.

5-.....Peygamber'in zevcesi Âise (R) söyle dedi:... Ve Rasûlullah ile Ebû Bekr, Dîl ogullan'ndan maharetli bir kilavuz kisiyi ücretle tuttular. O kisi Kureys kâfirlerinin dîni üzere idi. Kendi binek develerini ona teslîm ettiler ve onunla üç gece sonra sabah vaktinde Sevr magarasinda develeriyle birlikte bulusma anlasmasi yaptilar [10].

5- Gazvede Ücretli Babi

6-.....Ya'lâ ibn Umeyye (R) söyle dedi: Ben Peygamber'in beraberinde zorluk ordusunda -Tebük seferinde- gazveye çiktim. Bu gazve nefsimde amellerimin en güvenli ve en saglamindan olmustur. Benim ücretli bir hizmetçim vardi. Bu hizmetçi yolda birisi ile dö-güstü. Iki kavgacidan biri öbürünün parmagini isirdi. Hizmetçi elini, isiran kisinin agzindan hizla çekti de, isiranin ön disini söktü; o (isiran ve bu suretle disi düsen kisi) da Peygamber'e gelip sikâyet etti. Peygamber disin diyetini düsürdü ve: "Bu adam elini senin agzin içinde birakir mi ki, sen erkek devenin yan disleriyle sert yem yedigi gibi, onun elini çatir çatir yiyesin?" buyurdu.
tbn Cureyc dedi ki: Bana Abdullah ibn Ebî Muleyke, dedesinden bu sifatin (yâhud kissanin) benzerini tahdîs etti: Bir adam digerinin elini isirdi, o da elini çekmesiyle isiranin disini düsürdü. Ebû Bekr de o disi heder kildi [11].

6- Bâb: Bir Ücretli Tutan, Hizmet Müddetini Beyân Edip De Yapacagi Isi Beyân Etmeyen Kimse(Nin Bu Hizmet Akdi Sahîh Olur Mu, Olmaz Mi)? [12]

Çünkü Yüce Allah'in su kavli vardir.: "(O zât Musa'ya) dedi ki: Bu iki kizimdan birini, sen bana sekiz yil ecîrlik etmek üzere sana nikahlamak istiyorum. Eger on yila tamamlarsan, o da kendinden. (Bununla beraber) sana zorluk çektirmeyi arzu etmem. u Insâattan beni sâlihlerden bulacaksin. (Mûsâ) dedi: O seninle benim aramdadir. Bu iki müddetten hangisini 3 Ödersem, demek ki bana karsi bir husûmet yok. Allah da su dedigimizin üstünde bir vekîl" (ci-Kasas: 26-27) [13]. "Ye'curu fulânen", "Ona ücret veriyor" demektir. Arablar'in ölü sebebiyle ta'zîyede "Aceke*llâhu(= Allah sana ecrini verir)" sözleri de bu ma'nâdandir [14].

7- Bâb: Bir Kimse Yikilmak Isteyen Bir Duvari Dogrl Îtmak Üzere Bir Ücretli Tuttugunda Bu Caiz Olur

7-.....Saîd ibn Cubeyr söyle dedi: Ibn Abbâs bana söyle dedi:' Bana Ubeyy ibn Ka'b tahdîs edip söyle dedi: Rasûlullah (S) söyle bu-! yurdu: "Yine gittiler. Nihayet bir memleket halkina vardilar ki, ora ahâlîsinden yemek istedikleri hâlde kendilerini müsâfir etmekten çekinmislerdi. Derken yikilmak isteyen bir duvar buldular. O (yânî Hizir), bunu derhâl dogrultuverdi. (Mûsâ) dedi ki: Dikseydin elbet buna karsi bir ücret alirdin" (ei-Kehf: 77).
Saîd ibn Cubeyr: Hizir eliyle duvara söyle isaret etti ve ellerini duvarin üzerine yükseltti de onu dogrultuverdi, dedi.
Saîd'den bu hadîsi almis olan diger râvî Ya'lâ ibnu Müslim: Ben Saîd'in, Hizir elini duvara meshetti de onu dogrulttu dedigini zannettim, demistir.
"Eger dikseydin elbet buna karsi bir ücret alirdin ". Saîd: "Yiyecegimiz bir ücret alirdin", dedi [15].

8- Gündüzün (Evvelinden) Yarisina Kadar Ücret Akdi Babi

8-.....Abdullah ibn Umer(R)'den: Peygamber (S) söyle buyurdu:
"Sizin meseliniz ve Tevrât-Incîl kitâbiarinin sahihleri olan milletlerin meseli, birçok ücretlileri irgat tutan kimsenin meseli gibidir. Bu irgat tutucu:
— Kusluk vaktinden gündüzün yansina kadar bir kirat ücrete karsilik bana kim is yapar? diye i'lân etti.
Akabinde bu ücretle Yahudiler çalisti. Sonra ücretle irgat tutucu kimse:
— Gündüzün yarisindan ikindi namazina kadar birer kîrât ücretle kimler benim için is yapar? dedi.
Bu sefer de birer kîrât ücretle Hnstiyanlar çalisti. Bundan sonra o müste'cîr tekrar:
— Ikindiden günesin batmasina kadar ikiser kîrât ücretle kim benim için is yapar? dedi.
Iste bu iki kat ecre nail olanlar sizlersiniz. Yahûdî ve Hnstiyanlar buna öfkelendiler de:
— Bizim eksikligimiz nedir ki, çalismamiz daha çok, atiyyemiz az oldu? dediler.
Allah:
— Sizin hakkinizdan birsey eksilttim mi? der. Onlar da:
— Hayir, diye cevâb verirler. Bunun üzerine Allah:
— Bu benim fadl ve keremimdir, ben onu dileyecegim kimselere veririm, buyurur" [16].

9- Ikindi Namazina Kadar Ücret Akdi Yapmak Babi

9-.....Umer ibnu'l-Hattâb'in oglu Abdullah(R)'tan: Rasûlullah (S) söyle buyurmustur:
"Siz müslümânlarin meseli ile Yahûdîler'in ve Hnstiyanlar'in meseli ancak birçok isçilerle is akdi yapan su kimsenin meseli gibidir:
O kimse:
— Gündüzün yansina kadar birer kîrât birer kîrât ücrete çalisacaklar kimlerdir? dedi.
Akabinde birer kîrât birer kîrât ücrete karsilik Yahudiler çalisti. Sonra birer kîrât birer kîrât ücrete karsilik Hnstiyanlar çalisti. Sonra ikindi namazindan günesin batma vakitlerine kadar ikiser kîrât ikiser kîrât ücrete karsilik çalisanlar sizlersiniz. Yahûdîler ve Hnstiyanlar bundan öfkelendiler de:
— Çalisma yönünden bizler daha çoguz, mükâfat yönünden ise daha aziz, dediler.
Yüce Allah:

— Sizin hakkinizdan birsey eksilttim mi? buyurdu. Onlar:
— Hayir, dediler. Bunun üzerine Allah:
— Iste bu, benim fadlimdir, ben onu dileyecegim kimselere veririm, buyurdu [17].

10- Ücretlinin Ücretim Men' Edenin Günâhi Babi

10-.....EbûHureyre(R)'den: Peygamber (S) söyle dedi: "Yüce Allah söyle buyurdu: Üç (sinif insan) vardir ki, kiyamet gününde ben bunlarin hasmiyimdir: aBana ismimle ahid verip de, sonra ahdini bozan kimse; b- Hürr bir insani köle diye satip da onun parasini yiyen kimse;c- Bir isçiyi ücretle irgat tutar ve ona isi tam yaptirip da ücretini ona vermeyen kimse" [18].

11- Ikindide Gecece Kadar Ücret Akdi Yapmak Babi

11-..... Ebû Mûsât(R)'dan: Peygamber (S) &öyle buyurdu:
"Müslümanlarla Yahudiler ve Hristiy anlar'in meseli (yâni Allah'a ve peygamberlerine karsi bunlarin durumlarinin benzeri) su adamla isçilerinin meseli gibidir:
Adam bir toplulugu, geceye kadar kendisine is islemeleri sarti üzere belli bir ücretle irgat tuttu. Fakat bunlar günün yarisina kadar o kimse için çalistilar da:
— Senin bize vermeyi sart kildigin ücrete bizim ihtiyâcimiz yoktur. Isledigimiz is bâtildir, dediler.
Müste'cîr bunlara:
— Çalismalarinizi bosa gidermeyin, isinizin geri kalanini tamamlayin da ücretinizi tastamam alin, dedi.
Onlar çalismaktan çekinip, isi terkettiler. Müste'cîr de onlardan sonra baskalarini (Ebû Zerr ve Ebu'l-Vakt'ten baskalarinin rivayetinde: Iki ücretli toplulugu) ücretle irgat tuttu ve bunlara:
— Su gününüzün geri kalan zamanini siz tamamlayin da sunlara sart kildigim ücrete sizler hakk kazanin, dedi.
Bu defa bunlar çalismaya koyuldular. Nihayet ikindi namazi vakti olunca, bunlar da:
— Simdiye kadar isledigimiz is bâtildir (bir ücrete tâbi' degildir). Bu is senin olsun ve bu hususta bize vermeyi sart ettigin ücret de senin olsun, dediler (çalismadilar).
Müste'cîr bunlara da:
— (Öyle yapmayin) isinizin geri kalanini tamamlayin(d& ücretinizi alin). Gündüzden geri kalan ancak az bir seydir, dedi.
Fakat onlar çalismayi kabul etmediler. Müste'cîr bunlarin günlerinin kalanim tamamlamak ve kendisi için çalismak üzere bir topluluk daha irgat tuttu. Bunlar günes batincaya kadar evvelkilerin günlerinin kalaninda çalistilar ve evvelki iki kaafile isçinin ikisinin ücretlerini tamam aldilar. Iste bu, müslümânlann ve bu nurdan kabul ettikleri seyin meselidir" [19].

12- Bir Ücretliyi Irgat Tutar Ve Is Akabinde Isçi Kendi Ücretini Terkeder Ve O Ücreti Muste'cîr Çalistirir Da Onu Artirirsa Yahud Bir Kimse Baskasinin Maunda (Izinsiz Olarak) Çalisma Yapar Da O Mali Artirirsa (Bu Artirilan Mallar Kime Âid Olur') Babi [20]

12-.....Zuhrî söyle dedi: Bana Abdullah'in oglu Salim tahdîs etti ki, (babasi) Abdullah ibn Umer (R) söyle demistir: Ben Rasûlul-lah(S)'tan isittim, söyle diyordu:
"Sizden evvelki milletlerden üç kisilik bir cemâat sefere gittiler, nihayet gecelemek için dagda bir magaraya sigindilar. Magaraya girdiklerinde dagdan bir kaya parçasi asagiya düstü ve bunlarin üzerine magarayi kapadi. Bunlar kendi kendilerine: Su muhakkak ki sizleri bu kayadan, amellerinizin iyisi ile Allah 'a dua etmenizden baska hiç-birsey kurtarmaz, dediler. Bunun üzerine onlardan biri su duayi söyledi:
— Yâ Allah! Benim yasli ihtiyar babamla anam vardi. Ben (her gün) bunlarin aksam sütünü içirmeden evvel aileme ve hizmetçilerime süt içirmezdim. Günlerden bir gün birsey aramaktaki çalismam beni uzaklastirmisîi da ebeveynim uyuyuncaya kadar dönüp gelememistim. Bu ihtiyarlarin aksam sütünü sagip geldigimde, ikisini de uyuyor buldum. Bunlara sütlerini içirmeden evvel aileme ve hizmetçime süt vermeyi çirkin gördüm. Iki elimde süt bardagi oldugu hâlde, bunlarin uyanmalarini bekleyerek tâ safak parlayincaya kadar dikilip durdum. O zaman uyandilar ve sütlerini içtiler.
Yâ Allah, eger ben ebeveynime karsi bu saygimi senin rizâni istemek için yapmis isem, içinde bunaldigimiz su kaya beliyyesini bizden aç!
Bu duâ akabinde kaya biraz açildi, fakat çikmaya muktedir olamadilar".
Peygamber (S) buyurdu ki:
"Bu defa da bir baskasi:
— Yâ Allah! Benim amucamin bir kizi vardi. O bana insanlarin en sevimlisi idi. Ben ondan emelime nail olmak istedim, fakat o benden sakindi. Nihayet ona yillardan bir kitlik yili eristi. Amucamin kizi bana geldi, (ihtiyâcini söyledi). Ben de ona, benimle kendisi arasindaki engelleri bosaltmasi sartiyle yüzyirmi dinar verdim. O, va'-dini yapti. Nihayet ben onun ismeti üzerine çikmaga kaadir oldugum
zaman, o bana: (Yaratici kudretin bu bekârlik) mührünü senin, nikâh hakkiyîe olmak müstesna, hiçbir sebebte açmani halâ! etmem, dedi. Artik ben de onun üzerine düsme günâhindan çekindim de, insanlarin bana en sevimlisi olan o kizin yanindan ayrildim. Ve ona verdigim altinlari da biraktim.
Yâ Allah! Eger ben bu günâhtan yalniz senin rizâ ve sevgini kazanmak için çekindiysem, içinde kapandigimiz su kayadan bizi kurtar! diye duâ etti.
Kaya (biraz daha) açildi, fakat bunlar yine oradan çikmaya muktedir olamadilar."
Peygamber (S) devamla dedi ki:
"Üçüncü yolcu da:
— Yâ Allah! Ben bir kerre bir takim isçileri ücretle irgat tuttum. Içlerinden bir isçi müstesna olmak üzere, bunlarin ücretlerini verdim. Fakat o bir isçi, ücretini birakip gitti. Ben onun ücretini ticâretle artirdim. Nihayet bunun bu ücretinden bir hayli mallar çogaldi, servet meydana geldi. Bir zaman sonra bu isçi bana geldi, ve: Ey Allah'in kulu, ücretimi bana öde, dedi. Ben de ona: Su gördügün deve, sigir, koyun (ve bunlara bakan) köle nev'inin hepsi senin o ücretinden meydana gelmis bir servettir, dedim. Bu isçi: Ey Allah 'in kulu, benimle alay etme, dedi. Ben de ona: Ben seninle alay etmiyorum (bu, hakikattir; malini al, götür), dedim. O da bunlarin hepsini aldi ve sürüp götürdü. Bunlardan hiçbirsey birakmadi.

Yâ Allah, ben bu hayir ve dogrulugumu senin rizân ve sevgini istemek için yaptiysam, su kaya parçasiyle bunaldigimiz su darliktan bizi kurtar! diye duâ etti. tamamen açildi. Bunlar da magaradan çikip gittiler" [21].

13- Sirti Üzerinde Yük Tasimasi Için Kendini Baskasina Kiraya Veren, Sonra Da Ondan Kazandigini Sadaka Yapan Kimse Ve Hammâl Ücreti Babi

13-..... Ebû Mes'ûd el-Ensârî (R) söyle dedi: Rasulullah (S) bize sadaka vermekie emrettigi zaman, (sadaka vermeye gücü olmayan) herhangi birimiz çarsiya gider de arkasinda (ücretle) yük tasir ve iki avuç (hurma) kazanirdi (ve bu kazancindan sadaka verirdi). -Bu gün ise- bunlardan bâzilarinin muhakkak yüz bini vardir. (Ebû Mes'ûd'un râvîsi tabiî) Ebû Vâil: Bu son sözü ile Ebû Mes'ûd'un ancak kendisini kasdettigini saniyorum, demistir [22].

14- Simsarlik Ücreti Babi [23]

Ibn Sîrîn, Atâ ibn Ebî Rebâh, Ibrâhîm en-Nahaî ve el-Hasen, simsarlik ücretinde bir be's görmediler. Ibn Abbâs: Bu elbiseyi sat, su ve su fiat üzerine fazla olan senindir demekte be's yoktur, demistir. Ibn Sîrîn de: Bunu su fiata sat, kârdan olan sey senindir; yâhud: Benimle senin arandadir, dedigi zaman bunda be's yoktur, dedi [24]. Peygamber (S): "Müslümanlar sartlan yanindadirlar" buyurdu [25].

14-..... Ibn Abbâs (R) söyle dedi: Rasûlullah (S) satici kaafilelerinin (pazar hâricinde) karsilanmasini nehyetti. Sehirlinin bedevî hesabina satmasini da nehyetti. (Râvî Tâvûs dedi ki:) Ey Abbâs oglu "Hiçbir sehirli, bedevî hesabina onun malini satamaz" sözünün ma'-nâsi nedir? dedim. Ibn Abbâs: Sehirli, bedevî için simsar olmaz, dedi [26].

15- Bâb: Müslüman Bir Kimse Harb Arazîsinde Kendini (Bir Is Yapmak Üzere) Müsrik Bir Kimseye Kiraya Verir Mi?

15-..... Habbâb ibnu'l-Erett (R) tahdîs edip söyle dedi: Ben (Câhiliyet'te) küinççi idim. Ben Âs ibn Vâil için bir is yapmistim. Bundan dolayi onun yaninda benim alacagim toplandi. Ben ona geldim ve kendisinden alacagimi istedim. O:
— Hayir vallahi sen Muhammed'e küfretmedikçe, sana borcumu Ödemem, dedi.
Ben de:
— Dikkat et, Allah'a yemîn ediyorum ki, sen ölüp de sonra tekrar diriltilinceye kadar ben Muhammed'e küfretmem! dedim.
Bu defa o:
— Ben ölecek, sonra da diriltilecek miyim? dedi.

Ben de:
— Evet, dedim. Buna karsilik o:
— Su muhakkak ki, orada benim için mal ve çocuk olacaktir.
Ben de borcumu sana öderim, dedi.
Bunun üzerine Yüce Allah su âyeti indirdi:
(Su) âyetlerimizi inkâr eden ve 'Bana elbette mal ve evlâd verilecektir" diyen adami gördün mü?" (Meryem: 77)[27].

16- Arar Kabilelerinden Bir Taifeye Fâtihatitl-Kitâb Ile Duâ Edip Hastaliktan Sigindirma Karsiliginda Verilen Ücret(In Hükmü) Babi [28]

Ve Ibn Abbâs; Peygamber(S) "Karsiliginda ücret aldiginiz islerin en hakli olani Allah'in Kitabi'dir" buyurdu, dedi [29] es-Sa'bî de: Muallim Kur'ân ögretmek için ücret,sart kilmaz, ancak sartsiz ve mukaavelesiz olarak kendisine birsey verilirse, onu kabul eder, demistir [30]. Hakem ibn Uteybe: Muallim ücretini kerîh gören hiçbir kimse isitmedim, demistir [31]. el-Hasen de on dirhem muallim ücreti vermistir [32].
Ibn Sîrîn de (sartsiz oldugu zaman) mjtl bölücü ..... ücretinde bir be's görmemistir. Yine Ibn Sîrîn, es-b Suht, hüküm elde etmek yolunda verilen rüsvettir? , denilirdi. Ve mal takdîr ve tahmin etmeye karsilik, kendilerine ücret verilirdi, demistir [33].

16-.....Ebû Saîd el-Hudrî (R) söyle dedi: Peygamber'in sahâbîlerinden bir askeri birlik, görevli olduklari bir sefere gitti. Bunlar Arab kabilelerinden bir kabîle üzerine indiler ve onlardan kendileri-ni konuklamalarini istediler. Fakat o kabîle bunlari konuk etmekten çekindiler. Bu sirada bu kabilenin seyyidi (bir akreb tarafindan) sokuldu. Bütün kabîle halki harekete geçip onun için her çâreye kostular. Fakat ona hiçbirsey sifâ ve fayda vermedi. Kabîle halkindan bâzisi:
— Yakinimiza inen su kaafile halkina gitseniz, belki bunlarin yaninda çâre olacak birsey bulunabilir, dedi.
Bunun üzerine kabîle halkindan bir grup bunlara geldiler ve:
— Ey cemâat, seyyidimiz sokuldu. Onun için her çâreye Jcostuk, hirbirsey ona fayda vermiyor. Sizden birinizin yaninda herhangi birsey (bir çâre) var mi? dediler.
Kaafileden birisi:
— Evet (ben varim), Allah'a yemîn ederim ki, ben muhakkak duâ eder, siginirdim. Fakat yine yemîn ederim ki, biz sizden konuk
lanmamizi istemistik de siz bizleri konuklamadiniz. Artik simdi ben de size bizim için bir ücret ta'yîn etmedikçe, hastaliktan sigindirma duasi yapici degilim, dedi.
O kabîle halki sahâbîlerle bir sürü koyun üzerine sulh yaptilar. O zât sokulmus olan seyyide gitti. Elhamdu lilîâhi RabbVl-âlemîn (Sû-resi'ni sonuna kadar) okuyor ve o sokulan kimse üzerine nefes ediyordu. Akabinde seyyid sanki bukagidan çözülmüsçesine sür'atle yürüyerek gitti ve kendisinde

hiçbir illet kalmadi. O sahâbî dedi ki: Kabîle halki üzerinde anlastiklari ücreti ödediler. Seriyyeden bâzisi:
— Bu koyunlari taksim ediniz, dediler. Fakat duâ eden sahâbî:
— Hayir, Peygamber'e gidip, bu olup biteni kendisine söylememize ve bize ne emredecegine bakmamiza kadar bu koyunlari taksim etmeyiniz, dedi.
Sonra Rasûlullah'in huzuruna geldiler ve kendisine bunu zikrettiler.
Rasûlullah (S) o sahâbîye hitaben:
— "Fâtiha'nin sigindirici te'sîrli bir duâ oldugunu sana ögreten nedir?" dedi.
Sonra o müfreze ferdlerine hitaben de:
— "Isabet ettiniz. Simdi taksim ediniz ve beraberinizde benim için de bir hisse ayiriniz" buyurdu da Rasûlullah (S) gülümsedi [34].
Ebû Abdillah el-Buhârî söyle dedi: Su'be dedi ki: Bize Ebû Bisr tahdîs edip söyle dedi: Ben Ebu'I-Mütevekkil'den bu geçen hadîsi isittim [35]

17- Kölenin Ödeyecegi Vergi Ile Kadin Kölelerin Vergilerini Iyi Gözetleme Babi

17-.....Enes ibn Mâlik söyle dedi: Ebû Taybe, Peygamber(S)'e kan alma tedâvîsi yapti. Peygamber de ona bir sâ' (yânî 1040 dirhem) yâhud iki sâ' hurma verilmesini emretti. Bundan baska Ebû Taybe'-nin efendileri ile konustu da onun kazancindan yâhud vergisinden hafifletti [36]

18- Kan Alma Tedâvîsi Yapanin Ücreti Babi

18-..... Ibn Abbâs (R): Peygamber (S) kendisinden kan aldirdi da, kan alma tedâvîsi yapan haccâma ücretini verdi, dedi.

19-.....Ibn Abbâs (R): Peygamber (S) kendinden kan aldirdi da kan alma tedâvîsi yapana ücretini verdi; eger Peygamber (kan alici ücretinde) bir kerahet bilseydi, (\inu ona vermezdi, dedi.

20- ..... Amr ibn Âmir söyle dedi: Ben Enes'ten isittim, söyle diyordu: Peygamber (S) kendisinden kan aldirirdi ve hiçbir kimseye zulmeder degildi (yânî hiçbir çalisanin ücretini eksik vermezdi) [37]
.

19- Kölenin Efendilerine. Onun Vergisini Hafifletmelerini Söyleyen Kimse Bâri

21-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle dedi: Peygamber (S) kan alma tedavisi yapan bir genç köleyi çagirdi. O da Peygamber'den kan aldi. Peygamber ona bir sâ' yâhud iki sâ' yâhud da bir müdd veya iki müdd (hurma) verilmesini emretti ve o köle hakkinda sâhibleriyle konustu da, onun sahihlerine vermekte oldugu vergisinden hafifletildi [38]

20- Zina Edici Kadinin Ve Disi Kölelerin Kazanci Babi

Ibrâhîm en-Nahaî, ölü ardindan sayha ile aglayici kadinin ve sarkici kadinin ücretini kerîh görmüstür[39]
Yüce Allah'in kavli sudur:
"Dünyâ hayâtinin geçici metâ'ini kazanacaksiniz diye a cariyelerinizi, eger onlar iffetli olmak isterlerse siz fuhsa
mecbur etmeyin. Kim onlari (buna) mecbur ederse, sübhesiz ki Allah o cariyelere kendilerini zorlanmalarindan sonra da çok magfiret edici, çok merhamet eyleyicidir" (en-Nûr: 33) [40]. Mucâhid, "Feteyâtikum"u "îmâikum" diye tefsir etmistir [41],

22-.....Ebû Mes'ûd el-Ensârî (R): Rasûlullah (S) köpek parasindan, zina kazancindan ve kâhinlik ücretinden nehyetti, demistir.

23-.....Ebû Hureyre (R): Peygamber (S) disi kölelerin (fâcirlifele olan) kazançlarindan nehyetti, demistir [42].

21- Damizlik Erkek Hayvana Disiyi Dölletme Ücreti Babi

24- ..... Ibn Umer (R): Peygamber (S) damizlik erkek hayvana kme ücretinden nehyetti, demistir [43].

22- Bâb: Bir Kimse Bir Yeri Ücretle Tuttugu Zaman Îcâreye Veren Ve Icâre Tutandan Biri Öldügünde (Bu Akdîn Feshedilip Edilmeyecegi)?[44]

Ibn Sîrîn söyle dedi: Icâre veren ile icâre tutandan birisinin ölümü üzerine akd müddetinin tamamlanmasina kadar icâre verenin ailesinin müste'cîri o yerden çikarmalari hakki yoktur (yânî akdi fesh haklari yoktur). el-Hakem ibn Uteybe, el-Hasen el-Basrî ve Iyâs ibn Muâviye de: icâre akdi, müddetinin sonuna kadar yürütülür, demislerdir [45]. Ibn Umer de söyle dedi: Peygamber (S) Hayber arazîsini (fetihten sonra) gelirin bir kismi beytü'1-mâle âid olmak üzere Hayberliler'e verdi. Bu akid, Peygamber ve Ebû Bekr zamanlarinda ve Umer'in halifeliginin basinda böyle devam etti.
Peygamber'in ölümünden sonra Ebû Bekr ve Umer'in bu icâre akdini yeniledikleri zikredilmedi [46].

25-..... Bize Cuveyriye ibn Esma, Nâfi'den; o da Abdullah'tan tahdîs etti. Abdullah ibnu Umer (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) Hayberliler'e o arazîde çalismalari, onda zirâat etmeleri ve arazîden [47]

çikacak mahsûlün yarisi kendilerinin olmak üzere, Hayber arazîsini onlara verdi .
Ve Ibn Umer, Nâfi'e: Ekin tarlalarinin bir mikdâr seye karsilik kiraya verilir idigini tahdîs etmistir.
Râvî Cuveyriye, o mikdârin ismini Nâfi' söyledi, fakat ben onu hafizamda tutamamaktayim, dedi.
Ve Râfi' ibn Hadîc de: Peygamber (S)'in ekin tarlalarini kiraya vermekten nehyettigini tahdîs etti.
Ubeydullah, Nâfi'den; o da Ibn Umer'den "Umer Hayberliler'i oradan (Teymâ ve Erîhâ'ya) sürüp çikarincaya kadar" fikrasini ihtiva eden hadîsi de söyledi [48] .

---

[1] Bu kitâb ve bâb unvanlari bâzi nüshalarda böyledir. Bâzilarinda da küçük farkliliklar vardir.
el-Ecr, âmilin ameli mukaabili olan ivaz ve cezaya denir, cem'i UcûrveAcâr gelir. Müellifin Basâir'âe beyânina göre ecr ve ücret, âmile ameli mukaabilinde âid olan sevaba denir; gerek dünyevî, gerek uhrevî olsun.. Lâkin, ücret, dünyâ sevabinda; ecr, uhrâya hâss oldu...
el-Icâre ve el-îcâr; bu da âmile ivaz ve karsilik vermek ma'nâsina; lei-Muâcere, bir seyi kiraya vermek ma'nâsinadir. [jel-hti'câr, bir kimseyi ücretle irgatliga tutmak. ' el-Ecîr, ücretle tutulan irgada denir... (Kaamûs Ter.)
el-Ucre, kira demektir. Kira, menfâat bedelidir. Icar, kiraya vermek, istî-câr da kira ile tutmaktir.
Mucir ve Âcir, malini kiraya veren, Müsle'cîr de kiralayandir.

[2] Buhârî, iyi kisinin ücretle adam tutmasina misâl olmak üzere, Mûsâ Peygam ber'in Suayb Peygamber tarafindan ücretle tutulmasi kissasini isaret etmis oluyor. Âyetin buradaki fikrasi, Suayb'm kizinin, babasina Musa'yi ücretle tutmasinin bir nevi' gerekçesidir. Bu ifâdeden, kendisine is verilecek ecîrin, yapilmasina me'mûr edilecegi isi basarabilecek kudret ve kaabiliyeti. hâiz bulunmasi, bir de emîn olmasi luzûmu istifâde edilmistir. Musa'nin Misir'daki maceralari, sonra bir cinayet sebebiyle ta'kîbe ugrayip, baska yere gitmesi, Suayb'la bulusmasi, onun iki kizindan biriyle evlenmek karsiliginda on yil kadar çobanlik etmesi ve bundan sonraki maceralari el-Kasas Sûresi'nin basindan 46. âyetine kadar anlatilmaktadir.

[3] Yânî isi, o ise haris olan kimseye havale etmeyen kimseler. Çünkü böylesi, hirsindan dolayi emîn olamaz. Bunlar bâb basliginin iki cüz'üdür ki, herbirine birer hadîs sevketmistir.

[4] Buhârî Zekât Kitâbi'nda getirdigi bu hadîsi burada, hâzin'in malda hiçbirseyi olmadigi, onun ancak ücretli bir kimse olduguna yâhud da baskasinin malinin hâzini, mal sahibi için bir ecîr gibi olduguna isaret etmek için getirmistir. Hâzin de emîn olmalidir. Bu hadîs, basligin birinci kismina delildir ki, hazînedârm, is vekilinin emîn olmasini isbât için sevk edilmistir.

[5] Ebû Musa'nin bu ikinci hadîsi de basligin ikinci kismina, yânî me'mûriyet isteyen kimseyi imâmin me'mûr ta'yîn etmesi firkasina delil olmak üzere sevkedil-mistir. Bu hadîs, resmî vazife talibi olan hirsli kisilere bu gibi âmme islerinin tevdî' ve emânet edilmemesi hususunda mühim bir nâsstir. Bunun maksada delâleti de apaçiktir.
Me'mûriyet isteyen kimseye is verilmemesinin sebebi ise, bu istek ve talebin gönüldeki ihtirasin hârice I'lâmi olmasindandir. Haris kisiler ise âmme islerinde atlâleti ve vazifeyi geregi gibi basaramazlar.

[6] Karârtt lâfzi hakkinda Iki görüs vardir: Biri bir para birimi olarak kîrât'in cem'i olmasidir. Buna göre Karârît, Kirrât'm cem'idir. Seddeli harf olan râ'nm birisi yâ'ya kalbedilerek Kîrât denilmistir ki, Arab dilindeki tekellümü kolaylastirmak için bu yoldaki lisân tasarruflari pekçoktur. Kîrât yarim dânik (yâhud dânak)tir. Dirhemin altida biridir. Bâzilari dînârm onda birinin yansidir diye ta'rîf etmislerdir ki, dînârin yirmide birisi eder. Diger bâzilari da dînârin 1/24'ü olarak he-sâb etmislerdir.
Ikinci görüs, Karârît, Mekke yakininda bir yerin adi olmasidir. Ibrâhîm el-Harbî, Peygamber'in burada koyun güttügünü bildirmistir.

[7] Karârît lâfzi, nakit para birimi olan Kîrât'm cem'i kabul edildigine göre, basindaki "Alâ" harfi cerri, "Bâ" ma'nâsina sebebiyet veya muâvaza içindir; zarfi-yet için degildir. Ibn Mâce'nin bir rivayet tarîkinde "Bi'1-karârîti" suretinde gelmesi de "sebebiyet" ma'nâsmi te'yîd eder. Hattâ îbn Mâce'nin seyhi Suveyd: Peygamber koyun basina bir kîrât ücret alirdi, demistir.
Karârtt bir yer ismi kabul edilirse "Alâ", zarfiyet için olur.
Peygamber olacaklara güdücülük yaptirma hikmeti hakkinda söyle denilmistir:
Ileride her biri bir ümmetin güdücüsü olan peygamberlere, kullari idare mühim isini Allah tarafindan Ögretme ve ta'rîf için, bu bir mukaddimedir. Istife-, bâlde mükellef olacaklari ümmet islerini Idare ve peygamberlik vazifesini yerine getirmeye bir temrindir. Bunun için koyunun seçilmesinde de bâzi incelikler söylenmistir

[8] Câhiliyet devrinde Arablar, iki kisi veya iki kabile arasinda yemîn ederek, bir dostluk akdettiklerinde, bu akdi gözlerinde canlandirmak ve kuvvetlendirmek için bir kab içine kan ve zagferân gibi renkli bir madde koyarak ellerini ona batirirlardi.

[9] Bu, uzun hicret hadîsinin bir bölümüdür. Bu hadîsin bâb basligina uygunlugu, Peygamber ile Ebû Bekr'In Dîl ogullan'ndan müsrik bir kisiyi ücretle tutmalaridir. Çünkü Islâm ehlinden bu isi görecek kimse bulamamislardi

[10] Buhârî,ayni hadîsi bu basliga da delîl getirdi.Buhari burada hadîsteki "Üç ge-ce"ye kiyâs edip, isin baslamasi bir ay sonra veya bir sene sonra olmasinin da cevazina gitti.

[11] Hadîsin bâb basligina delîlligi "Benim ücretli bir hizmetçim vardi" sözündedir. Ibn Battal: Hizmet için ve isin agirligina yetmesi Için gazvede ve gayrisinda ücretli tutmak müsavidir, demistir.

[12] Buhârî bu suâle olumlu, olumsuz bir cevâb vermiyor; fakat ögretme ve delîl getirme makaammda el-Kasas: 26-27. âyetlerini zikrediyor. Sarihler Buhârî'nin bu âyetleri zikretmesinden, onun böyle akdin sahîhligine kaail olduguna hükmetmislerdir.

[13] Bu iki âyetin Imâm Buhârî tarafindan vaz1 edilen da'vâya, yâni bu akdin sahîhligine delâlet vechi, bu kissanin sevkinde îfâ edilecek isin beyân edilmemis olmasi, yalniz Musa'nin nefsini bu iki kizin babasina îcâr ettigi ve görüsülen iki müddetten birisinin kabul ve îfâsi Musa'nin seçmesine birakildigi zikredilmis bulunmasidir.

[14] Sonra Buhârî birinci âyetteki "Alâ en te'curanî" fikrasinin tefsîrine girismistir. Ebû Ubeyde de bu fikrayi "Afecâzu'l-Kur'ân"da böyle tefsîr etmis de "Ye'cu-ruke'% "Yusîbuke" (yâni sana sevâb verir), demektir, kismim ziyâde etmistir.

Buhârî bu baslikta hiçbir hadîs zikretmedi. Çünkü basliklanyle ancak fikhi mes'eleleri beyân etmeyi kasdetmis ve burada istedigi sey üzerine âyetle yetinmistir

[15] Buhârî bu babi, insâat için ücretli tutmanin cevaz ve mesrulugunu beyân etmek maksadiyle açmistir. Basliga delîl Için ilim ve Tefsîr Kitâblan'nda uzun bir metin ile geçmis olan meshur Mûsâ- Hizir kissasi hadîsinin kisa bir bölümünü; el-Kehf: 77. âyetini getirmistir.

Hadîste gelen birinci tefsîr, "Feekaamehû" (= Hizir yikilmak isteyen duvari derhal dogrultuverdi) kavline ve Hizir'in bu duvari dogrultma suretine âiddir. Ikinci tefsîr Ise, Musa'nin Hizir'a: "Bir ücret alirdin da onu yerdik" dedigini haber vermektedir. Bu bir san'atkârin, bir ustanin san'ath çalismalari için aldigi ücretin mesru' ve halâl oldugunu ifâde eder.

Ibn Munzir "Eger diteseydîn bu ise karsilik bir ücret alirdin" kavli, bina insâsi için ücretli tutmanin cevazina delâlet eder, demistir.

Ibnut't-Tîn de:Mûsâ ve Hizir hadîsini Buhârî'nin bir bâbda ve "Insâ için ücretli tutmak caizdir" unvâniyle rivayet etmesi, bu kissadan alman cevaz hükmünün Hizir'a münhasir olmayip, herkes için caiz olacagim gösterir demistir... (Umdetu'l-Kaan, V, 639).

[16] Buhârî bu hadîsle, bilinen bir müddete kadar belli bir ücretle icâre akdi yapmanin sahîhligini isbâl etmek istedi. Çünkü Sâri', meselle bunu beyân etmistir (Kas-taîlânî).

,

[17] Hadîsin bâb basligina delîlligi açiktir. Taybî: Burada zikrolunan mukaavele ve mükâleme hakikat degil, fakat hayâl ettirme ve sûretlendirmedir.. dedi.

[18] Bu hadîs Buyu' Kitâb.'inda, "Hürr bir insam satanin günâhi bâbi"nda da geçti b basligina uygunlugu apaçiktir.

[19] Peygamber bu hadîste de, bundan önce geçen îbn Umer hadîsinde oldugu gibi bu üç ümmet arasindaki farki temsilî bir surette ifâde etmistir. Bu hadîsin sevkinden gaye, bir günün tamâminda veya bâzi kisimlarinda çalistirmak üzere ücretli tutmanin sahîhligini beyândan ibarettir. Bir de hadîste, bu ümmetin üstün ki-hnmasi ve amelinin azligiyle beraber ücretinin çogaltilmasi vardir.

Buhârî'nin el-îsmâîlî rivayetinde, hadîsin sonu söyledir: "Bu, Allah'in hidâyetini ve Rasülü'nün Allah'tan getirdigini kabul eden müslümânlarla, Allah'in kendilerine emrettigi seyleri terkeden Yahûdî ve HristIyanlann meselidir".

[20] Buhari adeti üzere bu mes'eledeki itilâf ve ihtimâle isaret olarak cevâbi zikretmedi.

[21] Buhârî bu hadîsi, Buyu' Kitâbi'nda ve burada rivayet ettigi gibi Ehâdîsu Enbiyâ Kitâbi'nda da getirmistir. Hadîsi bu Icâre Kitâbi'nm bu babinda getirmesinden maksadi, sahibinin izni olmadan malinda fuzûlî tasarrufla baskasinin kazandigi nema ve ticâretin ser'î ve hukukî vaziyetini ta'yîn etmektir. Bu nema, anamalin sahibine mi,yoksa müste'cîr olan tacire mi âiddir?Âlimlerin bu hususta görüs ayriliklari vardir... Buyu' Kitâbi'nda bâzi açiklamalar verildi.

[22] Hadîsin bâb basligina uygunlugu, ma'nâsmdan bilinir. Çünkü hadîsin ma'nâsi sudur: Peygamber, sadaka vermekle emreder oldugu zaman, bu emri sahâbîle-rin fakîrleri duyar ve sadaka vermekteki bol sevabi isittigi için sadaka yermeye ragbet eder, sonra çarsiya çikar, kadinlarin metâ'lanndan bâzi seyleri ücretle sirtinda tasir, sonra bundan sadaka verirdi. Iste hadîsin ma'nâsi budur.

Keza hadîste "hammâl ücreti" kavline uygun sey de vardir. Zîrâ ücretle birsey tasidigi zaman, o hammâldir; ücret alir sözü, ona sâdik (yânî dogru) olur.

Bu hadîs Zekât Kitâbi'nda "Yarim hurma ile de olsa kendinizi atesten koruyun" babinda geçmisti (Aynî).

Bu icâreye Muhâmele denir ki, mufâale bâbmdadir. Iki kimse arasinda yapilan bir akiddir. Biri tasimayi, öbürü de tasima ücretini taahhüd eder.

[23] esSemsere, dahrace babindan simsarlik eylemek ma'nâsmadir.

es-Simsâr, satici ile satin alici arasinda araç olan adama denir ki, meyan-ci ta'bîr olunur... (Kaamûs Ter.)

[24] Burada isim ve görüsleri verilen zâtlarin bu sözlerini Ibn Ebî Seybe senedleriyle rivayet etmistir.

Peygamber'in bu hadîsini Ebû Dâvûd, el-Kadâ Kitâbi'nda senediyle rivayet etmistir. Bu hadîsin bâb basligina uygunlugu, simsarlik, muayyen birsey sart kilindigi zaman simsarin ve meta' sahibinin, Peygamber'in bu hadîsi sebebiyle kendi sartlan üzerinde sabit olmalari gerekecegi cihetindendir.

[25] Bu meshur "Telâkki Rukbân hadîsi"dir; Buyu' Kitâbi'nda da geçti. Ibn Battal: - "Sehirli, bedevî hesabina simsar olmaz" yânî bu, insanlara girecek olan mazarrattan dolayidir; ücretten dolayi degildir, dedi (Aynî).

[26] Bu "Sehirli,bedevi için simsar olmaz" sözü bâb basliginin yeridir. Çünkü bunun mefhûmu "Sehirlinin sehirli için satmasinda simsar olmanin caiz olmasidir, lâki&.âlimler cumhuru ücretin bilinmis olmasini sart kildilar (Kastallânî).

[27] Bu hadîsten bâb basliginin yeri "Âs .bn Vâil için Is yaptim" sözüdür. Delâlet! ciheti de sudur: Âs ibn Vâil bir müsrik idi. Mekke ise o zaman dâru harb Idi. Peygamber, Habbâb'in bu isine muttali' oldu da onu ikrar etti.

Musannif Buhârî, cevazin zaruretle kayidh olmasi, yâhud bu cevaz müsriklerle harb etme izninden önce ve mü'minin kendini zelîl kilmamasi emrinder. önce olmasi ihtimâlinden dolayi hükmü kesin söylemedi (Ibn Hacer, Aynî ve Kastallânî).

Ibnu'l-Munîr söyle dedi: Mezheblerin üzerinde karar kildigi sey, demirci, ter*-zi ve benzerleri san'atkârlann kendi dükkânlarinda zimmet ehline is yapmalarinin caiz oldugu ve bunun zimmînîn yerinde ve ona tebaiyyet yoluyla hizmet etmesinin hilâfina bir zelîllik sayilmayacagidir...

Bu hadîs Buyu' Kitâbi'nda "Kiliççi ve demirci bâbi"nda geçti. Insâallah Tefsir Kitâbi'nda, Meryem Sûresi'nde de gelecektir (Kastallânî).

[28] Buhârî, âdeti üzere burada da hadîsin içindeki ile yetinerek hükmü beyân etmedi. Baskasini nefye girismiyerek, sâdece vâki' olani baslik yapti.

[29] Buhârî bu îbn Abbâs hadîsini Tibb Kitâbi'nda, "Rukyede bir bölük koyunu sart kilma bâbi"nda senediyle rivayet etti. Bunun basliga delâleti lâfzin umumîliginden dolayi içinde Kur'ân okumak, ögretmek ve Kur'ân'la rukye (duâ ve sigindirma) yapmak için ücret almanin cevazi bulunmasidir.

[30] es-Sa'bî'nin bu sözünü Ibn Ebî Seybe senediyle rivayet etmistir. Sa'bî'nin bu sözü sart kilarak ücret almanin caiz olmayacagina, eger sartsiz olarak birsey verilirse bunu almanin caiz olacagina delâlet eder. Çünkü bu, ya hibe, ya sadakadir; fakat ücret degildir.

[31] Hakem'in sözünü el-Bagavî, el-Ca'diyyât'ta senediyle getirdi.

[32] el-Hasen el-Basrî'nin bu fiilini Ibn Sa'd, et-Tctbakaat'ia. senediyle getirdi

[33] ibn Sîrîn'in sözünü de Ibn Sa'd, et-Tabakaat'ta senediyle getirdi. Mal bölücü ile mal takdîr ve tahmîn edicinin burada zikredilmesinin münâsebeti, bunlarin Kur'ân ögretme ve tedâvî yapmakla bir cinsten olmakliklaridir

[34] Hadîsin bâb basligina uygunlugu "Gidip Elhamdu Uîlâh... Sûresini okuyarak onun üzerine nefes etti..." sözleridir. Bu da Fâtihatu'l-Kitâb ile duâ tedâvîsi yapmaktir.

[35]

Burada hadîsin bu tarîkini zikretmesinin fâîdesi, Ebû Bisr'in isitmesini ve Su'-be'nin, Ebû Âvâne'ye mutâbaatim açikça söylemektir. Bu yoldan gelen hadîsi Buhârî Tibb Kitâbi'nda an'aneli olarak getirdi. Bunu Tirmizî de getirdi.

[36] Hadîsin basliga uygunlugu "Onun kazancindan yâhud vergisinden hafifletti ' sözündedir. Hadîs aynen bu isnâdla Buyu' Kitâbi'nda da geçmistir.

Basligin ikinci kismi kadin isçilerin ücretlerinde herhangi bir haksizliga düsülmemesi ve kadinlarin verecekleri vergileri kazanmak için mesru' olmayan iffetsizlik yollarina sapmalarina sevketmiyecek adaletli ve hafif vergiler yüklemek ¦ gerektigi hususlarina ehemmiyetli bir dikkat çekmektedir.

[37] Bu babin altinda getirilen her üç hadîsin basliga uygunluk ve delîlHkleri gayet açiktir. Bu hadîsler, bu yolda san'at icra etmenin ve ücret almanin cevazim açikça göstermektedir. Üçüncü olarak getirilen Enes hadîsi, zamanimizda dünyânin her yerinde gizli veya açiktan sürdürülmekte olan isçi haklan mücâdelesinin ne kadar güzel bir düstûrunu ortaya koymaktadir.

[38] Hadîsin basliga delîlligi açiktir. Hadîs çalisan siniflarin yüklerini ve vergilerini hafifletmek hususunda Peygamber'in açtigi güzel çigiri, çalisanlarla çalistiranlar arasinda gerçeklestirilmesi gereken adaletin ve içtimaî barisin en güzel yolunu belirtmektedir.

[39] Ibrâhîm'in bu görüsünü Ibn Ebî Seybe senediyle rivayet etmistir.

[40] Buhari bu âyeti zina kazancinin harâmligma delîl gösterme yerinde zikretti. Çünkü âyet cariyeleri, disi köleleri zinaya zorlamayi nehyeder. Nehiy ise bunun harâmligini gerektirir... Âyetin nüzul sebebi de bu ma'nâyi kuvvetlendirir.

[41] Mücâhid'in bu tefsirini Abd ibn Humeyd ile Taberî senediyle rivayet ettiler.

[42] Hadîsin basliga delîlligi "Zina kazanci" sözündedir. Cariyelerin, disi kölelerin, san'atla ve namuslu yolda çalismakla olan kazançlari nehyedilmemistir

[43] Hadîsin basliga delîlligi açiktir. Hadîs Buyu' Kitâbi'nda da geçmisti.

[44] Buhârî bâb basliginin cevâbinda görüs aynhklan oldugu için, hükmü kesin söylemedi.

[45] Bu. zâtlarin görüslerini Ibn Ebî Seybe senedleriyle rivayet etti.

[46] Ibn Umer'in bu hadîsini Buhârî burada muallak getirdi. Bunu Müslim, Sahîh'inde senediyle mevsûl olarak rivayet etmistir.

Bu hadîsin basliga delîlligi su cihetledir; Peygamber (S) Hayber arazîsini bir kisim mahsûl karsiliginda Hayberliler'e verdigi zaman, isbu akid üzere kendi hayâtinda ve kendisinden sonra devam edince, bu, icâre akdinin iki taraftan birinin ölümü ile münfesih olmayacagina delâlet etmistir varligi da savunulmustur

[47] Hadîsin bâb basligina uygunluguna bâzilari i'tirâz etmis ise de, aradaki ilginin varligi da savunulmustur.

[48] Buhârî'nin ta'lîk seklinde getirdigi buradaki hadîsler aslinda mevsüldür. Bunlari Müslim, kendi Sahîh'inde senedieriyle rivayet etmistir.